

**ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

СТАНОВИЩЕ

**от
Министерския съвет на Република България
по
конституционно дело № 12 за 2001 г.**

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛЮ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

С определение от 3 май 2001 г. сме конституирани като заинтересувана страна по конституционно дело № 12 за 2001 г., образувано по искане на главния прокурор на Република България за установяване на противоконституционността на чл. 53, ал. 1 от Закона за избиране на народни представители (ЗИНП).

В искането се твърди, че чл. 53, ал. 1 от ЗИНП, съгласно който по време на предизборната кампания регистрираните кандидати за народни представители и застъпниците не могат да бъдат задържани и привлечени към наказателна отговорност освен в случаите на заварено тежко престъпление, противоречи на конституционния принцип за равенство на гражданите - чл. 6, ал. 2 от Конституцията на Република България. Поддържа се, че Конституцията определя не само основния принцип за равенство на гражданите, а и всички изключения от него в областта на наказателното право.

Изясняването на съответствието на чл. 53, ал. 1 от ЗИНП с Конституцията така, както следва от искането на главния прокурор, налага според нас да се даде отговор на два основни въпроса:

- дали чл. 53, ал. 1 от ЗИНП създава привилегии за отделни граждани, основани на някой от социалните признаци, посочени в чл. 6, ал. 2 от Конституцията;

- дали Конституцията, уреждайки ограничения в наказателната отговорност на лицата, заемащи определени длъжности (чл. 69 и чл. 70, чл. 103, ал. 1 и 4 и чл. 132, ал. 1) изключва възможността подобна уредба по отношение на други лица да се съдържа в закон.

Както е посочено в мотивите на Решение № 14 на Конституционния съд от 1992 г. по конституционно дело № 14 за 1992 г., равенството пред закона означава равнопоставеност на всички граждани пред нормативните актове и задължение за еднаквото им третиране от държавната власт. Член 6, ал. 2 от Конституцията забранява да бъдат ограничавани правата или да бъдат създавани привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние. Според същото решение на Конституционния съд социалните признаци за недопускане ограничения на правата или предоставяне на привилегии, посочени в чл. 6, ал. 2 са изброени изчерпателно.

От искането не става ясно кой от социалните признаци по чл. 6, ал. 2 е в основата на привилегията по чл. 53, ал. 1 от ЗИНП според главния прокурор. Според нас особеният статут на лицата, регистрирани за участие в изборите като кандидати за народни представители и на техните застъпници, не е привилегия на отделна група граждани, основана на някои от посочените в чл. 6, ал. 2 от Конституцията социални признаци, а е привилегия, установена с цел гарантиране свободното упражняване на активното и пасивното избирателно право. Статут на кандидат за народен представител може да придобие всеки, който отговаря на условията по чл. 65, ал. 1 от Конституцията и се регистрира за участие в изборите като кандидат за народен представител. Статут на застъпник може да придобие също всеки гражданин, който се регистрира при условията и по реда, предвидени в ЗИНП. Статутът на кандидат за народен представител или на негов застъпник не изисква наличие на

определен социален признак, посочен в чл. 6, ал. 2 от Конституцията, нито се характеризира с такъв признак.

Няма конституционна забрана за ограничаване на правата или за предоставяне на привилегии на други основания освен изчерпателно изброените в чл. 6, ал. 2 от Конституцията. В мотивите на цитираното решение на Конституционния съд се казва:

“От тези и други изрично посочени в Конституцията случаи е видно, че ограничения на правата и предоставяне на привилегии на определени социални групи е допустимо според Конституцията. Трябва обаче да се подчертае, че във всички тези случаи се касае за обществено необходими ограничения на правата или предоставяне на привилегии на определени групи граждани при запазване приоритета на принципа за равенство на всички граждани пред закона. Точното и изчерпателно посочване на социалните признаци, които са основание за недопускане ограничения на правата и за предоставяне на привилегии, е гаранция срещу необосновано разширяване на основанията за допускане на ограничения на правата на гражданите или на привилегии.”

Безспорно е, че в конкретния случай уредбата в чл. 53, ал. 1 от ЗИНП е обществено необходима. Тя е гаранция за свободното осъществяване на активното и пасивното изборително право. Предизборната кампания продължава 30 дни (чл. 54 от ЗИНП) и с оглед разпоредбата на чл. 64, ал. 3 от Конституцията този период не може да бъде произволно удължаван от законодателя. Кандидатите за народни представители и техните застъпници имат възможност да подготвят своето участие в изборите и да провеждат предизборна агитация само в този период и в неговите рамки те не разполагат с необходимото време да се защитят срещу неоснователно повдигнато обвинение. Образуването на наказателно производство или задържането на кандидат за народен представител или на негов застъпник ще накърни по непоправим начин техните права, тъй като може да осуети участието им в изборите, да попречи на избирането на кандидата и да повлияе върху резултатите от изборите, като дискредитира пред избирателите както кандидата за народен представител, така и политическата сила, която

той представлява. Дори и след това да бъде прекратено наказателното производство и да отпаднат повдигнатите обвинения, това няма да доведе до промяна в изборните резултати и няма да се възстанови вотът на избирателите такъв, какъвто би бил той в действителност. Вероятността от възникване на подобна хипотеза в процеса на формиране на законодателния орган налага законодателят да вземе мерки, за да не допусне външни за избирателния процес фактори и обстоятелства да влияят върху свободното упражняване на избирателното право и като последица да доведат до промяна в изборните резултати.

Възприемането на посоченото дотук дава основание да се направи извод, че чл. 53, ал. 1 от ЗИНП не противоречи на чл. 6, ал. 2 от Конституцията, тъй като от една страна, не установява привилегия, основана на някой от социалните признаци, посочени в текста, а от друга страна, установената привилегия е обществено необходима.

От систематичното място на текстовете в Конституцията, които установяват ограничения в наказателната отговорност на лица, заемащи определени длъжности, може да се направи извод, че те не изчерпват конституционно допустимите възможности за ограничаване на наказателната отговорност. Уредбата на тези ограничения се съдържа в Конституцията, тъй като те са част от уредения в Конституцията статут на съответния орган. Този извод се подкрепя и от факта, че по начало цялостната уредба на условията за възникване на наказателна отговорност и за реда за осъществяването ѝ, включително и материята относно наказателноотговорните лица и хипотезите на освобождаване от наказателна отговорност, се съдържа в законодателни актове - Наказателния кодекс и Наказателно-процесуалния кодекс. В Конституцията липсва изрична уредба на имунитета срещу наказателна отговорност като отделен правен институт с определено съдържание, приложим само по отношение на определени лица. Разпоредбите на чл. 69 и чл. 70, чл. 103, ал. 1 и 4 и чл. 132, ал. 1 уреждат статута на народните представители, на президента и вицепрезидента и на съдиите, прокурорите и следователите, част от който е и наказателната

неотговорност и наказателната неприкосновеност в обема, предвиден в съответните текстове. Конституционният принцип на равенство на гражданите е уреден в чл. 6, ал. 2 от Конституцията, включен в глава първа – Основни начала. Конституционното задължение за предаване на всеки обвинен в престъпление на съдебната власт е в чл. 31, ал. 1, включен в глава втора – Основни права и задължения на гражданите. А уредбата, която установява ограничения в наказателната отговорност за лица, заемащи определени длъжности, не е в глава първа като конституционно уредено изключение от общия принцип на чл. 6, ал. 2 (независимо от социалния признак, по който е установено), нито е в глава втора като конституционно уредено изключение от чл. 31, ал. 1. Уредбата не е унифицирана и обобщена като отделен правен институт, а е включена съответно в глава трета – Народно събрание, глава четвърта – Президент на републиката и глава шеста – Съдебна власт. При това положение тълкуването на текстовете с оглед тяхното систематично място в Конституцията налага извода, че конституционният законодател не си е поставил за цел да уреди изчерпателно случаите, в които е допустимо ограничаване на наказателната отговорност, а е уредил такива случаи в рамките на статута на съответните държавни органи. Това означава, че не съществува забрана със закон да се установяват ограничения в наказателната отговорност, ако тези ограничения не противоречат на конституционни принципи или текстове.

Няма противоречие и между чл. 31, ал. 1 от Конституцията и чл. 53, ал. 1 от ЗИНП. Според конституционния текст всеки обвинен в престъпление трябва да бъде предаден на съдебната власт в законно определения срок. В случая чл. 53, ал. 1 от ЗИНП, като ограничава наказателната отговорност на регистрираните за участие в парламентарните избори кандидати и на техните застъпници за времето на предизборната кампания, определя друг, също законов срок, макар и различен от общия, за предаването им на съдебната власт. Следователно текстът не прегражда възможността за образуване на наказателно производство и не изключва осъществяването на наказателната отговорност.

След като ограничаването на наказателната отговорност на кандидатите за народни представители и на техните застъпници за времето на предизборната кампания не е привилегия, основана на социален признак, посочен в чл. 6, ал. 2 от Конституцията, и няма противоречие между чл. 53, ал. 1 от ЗИНП и друг конституционен текст или принцип, няма конституционна пречка със закон да бъдат установени такива ограничения и чл. 53, ал. 1 от ЗИНП не противоречи на Конституцията.

Предвид гореизложеното считаме, че искането на главния прокурор на Република България за установяване на противоконституционността на чл. 53, ал. 1 от Закона за избиране на народни представители е неоснователно и следва да бъде отхвърлено.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ

(Иван Костов)